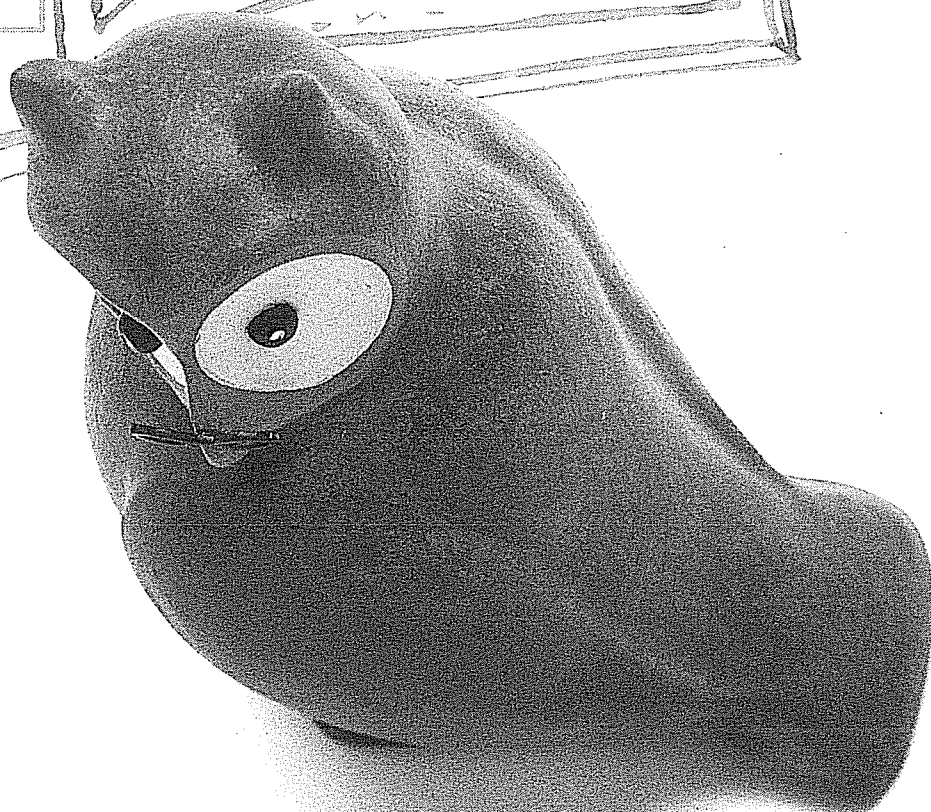

World bouw Nieuw

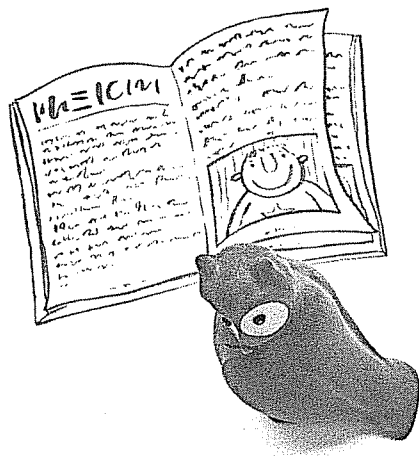
methode voor functioneel/
spellingonderwijs

Deelhandleiding
blok 3

Kees de Baar

meulenhoff Educatief

Woordbouw Nieuw is ontwikkeld door het
Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland, Middelburg,
en uitgegeven door Meulenhoff Educatief, Amsterdam.

Auteur:	Kees de Baar, Middelburg
Redactie:	Tekst in Vorm, Houten
Illustraties:	Tineke Meirink, Utrecht Natascha van Oirschot, Breda
Ontwerp en vormgeving:	Dollekamp & van Campen, Utrecht

eerste druk

03 02 01 00 99

10 9 8 7 6 5 4 3 2

ISBN 90 280 1723 2

© Meulenhoff Educatief bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AV Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

De complete methode Woordbouw Nieuw bestaat uit

Map Algemene inleiding en bijlagen

(hierachter kunnen de deelhandleidingen worden toegevoegd door de leerkracht)

90 280 1642 2

jaargroep 3

Bouwschrift basisblok

Bouwschrift blok 1

Bouwboek basisblok en blok 1

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) basisblok en blok 1

90 280 3555 9

90 280 3489 7

90 280 2041 1

90 280 2411 5

jaargroep 4

Bouwschrift blok 2

Bouwschrift blok 3

Bouwschrift blok 4

Bouwboek blok 2, 3 en 4

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 2, 3 en 4

90 280 3361 0

90 280 3227 4

90 280 3154 5

90 280 2132 9

90 280 1723 2

jaargroep 5

Bouwschrift blok 5

Bouwschrift blok 6

Bouwschrift blok 7

Bouwboek blok 5, 6 en 7

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 5, 6 en 7

90 280 3002 6

90 280 4022 6

90 280 5516 9

90 280 2233 3

90 280 2183 3

jaargroep 6

Bouwschrift blok 8

Bouwschrift blok 9

Bouwschrift blok 10

Bouwboek blok 8, 9 en 10

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 8, 9 en 10

90 280 4214 8

90 280 5663 7

90 280 4166 4

90 280 2364 X

90 280 1806 9

jaargroep 7

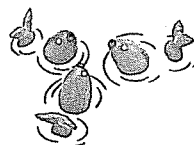
Bouwschrift blok 11

Bouwschrift blok 12

Bouwschrift blok 13

Bouwboek blok 11, 12 en 13

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 11, 12 en 13

90 280 5806 0

90 280 4361 6

90 280 5175 9

90 280 2449 2

90 280 2305 4

jaargroep 8

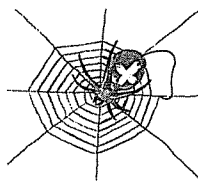
Bouwschrift blok 14

Bouwschrift blok 15

Bouwschrift blok 16

Bouwboek blok 14, 15 en 16

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 14, 15 en 16

90 280 6416 8

90 280 4220 2

90 280 5918 0

90 280 2571 5

90 280 1960 X

Leerdoelen

De kinderen:

- beheersen de lettergroepen uw, eeuw en ieuw;
- kunnen eenlettergrepige woorden, eindigend op een lange klinker of een d, beredeneren en schrijven;
- kunnen eenvoudige samengestelde woorden herkennen en schrijven;
- kunnen woorden die bestaan uit twee gesloten lettergrepen schrijven;
- kunnen eenvoudige woorden met een onbeklemtoonde lettergreep herkennen en schrijven;
- herkennen nieuwe woorden met ei, au en cht.

Vaardigheden

De kinderen:

- kunnen eenlettergrepige woorden in klankgroepen verdelen;
- kunnen de bijzondere klankgroepen eer - oor - eur, aai - ooi - oei en uw - eeuw - ieuw herkennen en schrijven;
- kunnen tweelettergrepige woorden in klankgroepen (lettergrepen) verdelen.

Instructieaspecten

De leerstof is als volgt ingedeeld:

- 1 woorden met uw, eeuw of ieuw;
- 2 eenlettergrepige woorden eindigend op a - o - u - ee;
- 3 eenvoudige woorden eindigend op b of d;
- 4 woorden met medeklinkercombinaties eindigend op gt of cht;
- 5 klankzuivere samengestelde woorden;
- 6 woorden met twee gesloten lettergrepen;
- 7 eenvoudige tweelettergrepige woorden;
- 8 nieuwe woorden met ei en au.

Lessenoverzicht

les 1	uw - eeuw - ieuw	4
les 2	uw - eeuw - ieuw	4
les 3	herhaling	4
les 4	controle en toepassing	6
les 5	herhaling en toepassing	7
les 6	ha - zo - zee - ze	8
les 7	ha - nu - zo - zee	8
les 8	herhaling	8
les 9	controle en toepassing	10
les 10	herhaling en toepassing	11
les 11	eind d of t	12
les 12	eind d of t	12
les 13	eind b of d	12
les 14	controle en toepassing	14
les 15	herhaling en toepassing	15
les 16	gt of cht	16
les 17	gt of cht	16
les 18	sch en ch(t)	16
les 19	controle en toepassing	18
les 20	herhaling en toepassing	19
les 21	samenstellingen	20
les 22	samenstellingen	20
les 23	samenstellingen	20
les 24	controle en toepassing	22
les 25	herhaling en toepassing	23
les 26	bal-kon	24
les 27	kas-ten	24
les 28	fietser - fietsen	24
les 29	controle en toepassing	26
les 30	herhaling en toepassing	27
les 31	je, pje of tje	28
les 32	moe-der	28
les 33	brie-ven, reu-zen	28
les 34	controle en toepassing	30
les 35	herhaling en toepassing	31
les 36	nieuwe ei-woorden	32
les 37	nieuwe au-woorden	32
les 38	ei en au (herhaling)	32
les 39	controle en toepassing	34
les 40	herhaling en toepassing	35
les 41	afsluiting	36
les 42	afsluiting	36
les 43	afsluiting	37
Kopieerbladen		39

Didactische aandachtspunten

Bijzondere klankgroepen

Bij de reeds aangeleerde klankgroepen (eer - oor - eur en aai - ooi - oei) introduceren we de klankgroepen uw, eeuw en ieuw. Het bijzondere aan deze klankgroepen is de letter u in combinatie met de w. Het is niet zinvol de kinderen met klankanalyse te vermoeien. Ze moeten leren de klankgroep te herkennen in alle te oefenen woorden en correct weer te geven met de vaste lettergroep. Bij fouten praten we dus niet over een letter die is vergeten (eew) of is toegevoegd (uuw), maar over: de lettergroep is goed of fout geschreven.

Bij fouten moet de lettergroep in de desbetreffende woorden opnieuw geoefend worden.

De lange eindklinker

Op het eind van eenlettergrepige woorden worden de klinkers aa, oo en uu als a, o en u geschreven. Dat doen we niet met de ee, om verwarring met woordjes als me en ze te voorkomen (zee - ze). De tot nu toe geleerde klank-tekenkoppeling klopt in deze situatie niet meer. De afwijking is echter wel te beredeneren. Daarom introduceren we de eerste spellingregel:

Regel 1

Aan het eind van een woord schrijven we aa, oo en uu met één letter.

Woorden eindigend op d of b

Ook bij deze woorden klopt de gewone klank-tekenkoppeling niet meer. Je hoort een t, maar op grond van het meervoud wordt een d geschreven (hand - handen). Voor kinderen is dit onlogisch, dus lastig. (Want we doen dit niet bij lezen - lees en leven - leef.) De schrijfwijze van een enkelvoudig woord met een t of d op het eind is gebaseerd - uitzonderingen daargelaten - op een tweelettergrepig woord. Om de schrijfwijze te kunnen beredeneren, hebben we daarom het tweelettergrepige woord nodig. We noemen dat 'het woord langer maken' door er 'e of en' achter te zetten. De regel die daarvoor gebruikt wordt, heet dan ook de verlengingsregel. De nadruk moet liggen op: zo langer maken dat je d of t kunt horen. Een woord als kind wordt verlengd tot kinderen (hard - harde, paard - paarden, kind - kinderen).

Regel 2

Hoor je aan het eind van een woord een t, dan altijd langer maken. Je hoort dan of je d of t moet schrijven.

De kinderen leren de verlengingsregel toe te passen bij alle woorden in de zin, dus ook bij de deelwoorden en bij de persoonsvorm. Wanneer de persoonsvorm later wordt behandeld, zal blijken dat hiervoor aanvullende redeneringen nodig zijn. De basis ligt echter toch in de verlengingsregel, die bij woordvormen als ik vind en hij bond ook meteen de correcte schrijfwijze oplevert.

De verlengingsregel wordt geoefend:

- van kort naar lang (kant - kanten, bord - borden);
- van lang naar kort (wanden - wand, prenten - prent).

Dit is echter alleen nog maar de voorbereidende oefening om de regel te verduidelijken. De eigenlijke oefening vindt plaats door te werken met gesproken woorden.

Een aantal woorden op d zijn niet of lastig te verlengen. Ze worden dus gewoon ingeprent op woordbeeld (vloed, geld, zand). Hetzelfde geldt voor woorden die eindigen op een b. Bij deze woorden gebruiken we de

verlengingsregel niet. Ze worden ingeprent op woordbeeld (eb, heb, web, rib).

Samengestelde woorden

Bij de kinderen bekende eenlettergrepige woorden komen nu terug als samenstelling. De samengestelde woorden worden geïntroduceerd als een samenstelling van twee gewone woorden die aan elkaar geschreven worden. De kinderen leren samenstellingen maken en verbreken. Belangrijk is altijd dat de betekenis van elk woord apart en van de samenstelling bekend is.

Tweelettergrepige woorden

De kinderen leren in dit blok de eenvoudigste tweelettergrepige woordtypen te schrijven. Dit zijn achtereenvolgens:

- klankzuivere tweelettergrepige woorden (bal-kon, kas-teel);
- woorden die bestaan uit een gesloten beklemtoonde klankgroep die wordt gevolgd door een onbeklemtoonde klankgroep (kas-ten, vlin-der);
- de verschillende typen verkleinwoorden (huisje, boompje, broertje);
- eenvoudige woorden die bestaan uit een beklemtoonde open klankgroep die wordt gevolgd door een gesloten onbeklemtoonde klankgroep (moeder, heu-vel, brie-ven, reu-zen).

De kinderen leren deze woorden op het gehoor te verdelen in twee klankgroepen en zo ook te schrijven. We gebruiken de term klankgroepen wanneer we spreken over de hoorbare delen van een woord. De term lettergrepen wordt gebruikt voor de zichtbare delen. Meestal zijn klankgroep en lettergreep identiek, soms echter niet. Dat geeft verwarring en spellingproblemen. Bij een woord als bussen zien we bussen, maar horen we /bu-sen/. Daarvoor zullen de kinderen in Blok 6 een spellingregel leren.

Uitbreiding van vaardigheden

In het vorige blok hebben de kinderen kennism gemaakt met sch, ch, cht, ei en au. Ze gaan nu nieuwe woorden met deze letters of lettercombinaties oefenen. Daarbij wordt als geheugensteun het volgende herhaald:

- De combinatie sg bestaat niet. We schrijven altijd sch.
- Na een korte klinker volgt altijd cht.

Eventuele uitzonderingen worden ingeprent op woordbeeld.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Na de oefeningen in het Bouwschrift volgt als uitloophoefening kopieerblad 1. Daarop worden de geoefende woorden gerubriceerd. De kinderen schrijven elk woord eerst in twee stukken (d-uw, m-eeuw, n-ieuw) en daarna met de woorddelen aan elkaar. Na de rubricering kiezen ze zelf vijf woorden waarmee ze een zin bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

In het Bouwboek is op blz. 20 een extra woordpakket opgenomen voor drie lessen. Het gaat voornamelijk om tweelettergrepige vormen van woorden die al geoefend zijn. Taalvaardige kinderen kunnen dit nu al aan. Met behulp van kopieerblad 5 kunnen ze het extra woordpakket verwerken. Bespreek wel het woord kieuwen. Niet alle kinderen zullen dit woord kennen!

Afsluiting

Besteed bij de afsluiting van elke les (of van de lessenreeks) vooral aandacht aan de woordenschat. Een zin als: 'Ik spuw de pit in mijn hand,' (les 1) leidt vanzelf tot de vraag wat met pit bedoeld wordt. Het onderscheid tussen sluw - schuw moet zeker worden toegelicht.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit vijftien zinnen met een dicteewoord. Alle geoefende woorden zijn opgenomen. Wijs de kinderen vooraf op de twee strategieën die ze kunnen volgen: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op (in kolom 1 'ik weet het'), of: verdeel het woord in twee stukken en schrijf het zo op, stuk voor stuk (in kolom 2).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 4

Controledictee 17

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Deze broek is nieuw.	nieuw
2 Ik duw de kar weg.	duw
3 Is dit uw pen?	uw
4 Ik geeuw van slaap.	geeuw
5 Een eeuw is honderd jaar.	eeuw
6 Een rat is een sluw dier.	sluw
7 Ik spuw de pit in mijn hand.	spuw
8 De leeuw ligt in de zon.	leeuw
9 Een mus is niet schuw.	schuw
10 Op straat ligt veel sneeuw.	sneeuw
11 Die plank is erg ruw.	ruw
12 De meeuw loopt op het strand.	meeuw
13 In de krant staat veel nieuws.	nieuws
14 Ik hoorde een schreeuw.	schreeuw
15 In de tuin loopt een spreek.	spreek

Score

Voldoende: 12 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over een jonge meeuw en een sluwe vos. Als steun bij het samenstellen van het verhaal treffen de kinderen twee illustraties aan. De eerste illustratie ondersteunt het begin van het verhaal, de tweede illustratie toont een volgende verhaalfase en geeft suggesties voor de afloop. De kinderen moeten zelf een titel bedenken als ze het verhaal af hebben.

Besprek met de kinderen vooraf de werkvolgorde (handelingswijzer):

- 1 Kijk naar de twee tekeningen. De eerste tekening toont het begin van het verhaal, de tweede tekening een later moment.
- 2 Lees het verhaal zin voor zin en bedenk welke letters ingevuld moeten worden of welk woord ingevuld moet worden.
- 3 Bedenk welke zinnen ingevuld kunnen worden op de lege plaatsen. Vul die zinnen in.
- 4 Lees het hele verhaal nog een keer en denk na of het zo goed is. Verzin een titel.
- 5 Schrijf het goede verhaal over op een blaadje. Let op hoofdletters, punten en komma's.
- 6 Maak een tekening bij het verhaal.

De meeste kinderen zullen de taak zelfstandig kunnen maken. U weet welke kinderen hulp nodig hebben. Geef deze kinderen individuele ondersteuning of laat ze in tweetallen werken. Om teleurstellingen te voorkomen, controleert u hun verhaal voordat ze het op een blaadje overschrijven. U kunt de opdracht eventueel in twee delen splitsen: eerst stap 1 t/m 4, daarna stap 5 en 6.

Afsluiting

Besprek klassikaal wat de kinderen moeilijk vonden aan deze opdracht en welke oplossingen ze bedacht hebben. U kunt ook een of twee kinderen het verhaal laten voorlezen en/of enkele illustraties laten tonen.

Introductie

Het geoefende spellingprobleem is een beperkt probleem. Vertel de kinderen daarom welke woorden iedereen goed had. Vervolgens geeft u aan welke kinderen meteen met steltaak 2 kunnen beginnen en wie nog woorden moet oefenen. U hoeft de nieuwe steltaak niet toe te lichten. De kinderen kennen de werkvorm van Blok 2. Maar vermoedelijk zullen een aantal kinderen steltaak 1 nog moeten afmaken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 5*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Achter in het Bouwschrift staat een kolom voor woorden met uw, eeuw en ieuw. De onjuist geschreven woorden worden verbeterd op het dicteeschema en opnieuw geoefend, maar nu met behulp van inprenting. Dit gebeurt door de foute woorden over te schrijven en de onjuist geschreven letter of letters rood te kleuren. Daarna schrijven de kinderen deze woorden in de betreffende kolom (of bij een andere rubriek als het andersoortige fouten betreft).

• Begeleid oefenen

Als een dictee onvoldoende wordt gemaakt, ligt het probleem vrijwel zeker bij de u in de lettergroep. Laat kinderen de woorden onder elkaar schrijven in losse blokletters en per lettergroep. Daarbij onderstrepen ze steeds de u. Bij het schrijven moeten ze ervoor zorgen dat alle onderstreepte letters u precies onder elkaar vallen (ruitjespapier). Daarna dicteren ze elkaar de woorden en schrijven ze deze woorden nu in verbonden schrift. Elk kind schrijft de eigen lastige woorden vervolgens in de desbetreffende rubriek achter in het Bouwschrift.

Afsluiting

Bij steltaak 2 moesten de kinderen zelf zinnen bedenken. Vraag naar deze zinnen en laat een kind het hele verhaal voorlezen.

Woordpakketten (basisstof)

les 6
ha - zo -
zee - ze

spa zo
sla stro
sta fee
la slee
ga mee
ja nee
na zee
ha ze
we

les 7
ha - nu -
zo - zee

sla **nu**
vla **zo**
sta **ho**
spa fee
la zee
na snee
mee

les 8
herhaling

sla stro
spa mee
vla zee
sta nu
ga ze
la

Materiaal

- *Bouwschrift les 6 t/m 8*
- *Bouwboek les 6 t/m 8*
- *Kopieerbladen 2 en 6*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 1: thema 6 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de woorden haar en hap op het bord, met daarnaast het woordje ha. Introduceer de spellingregel. Het waarom van de regel is niet belangrijk. Zet onder het woordje ha de woordjes ho! nu! nee! Wijs daarbij op de ee om het onderscheid aan te geven met de e (zee - ze).

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kan meteen aan het werk. De kinderen kennen alle oefenvormen. Wijs hen erop dat ze elke keer even de illustratie moeten bekijken. De illustratie hoort altijd bij een zin en zij moeten nagaan bij welke zin. (In de nabespreking bij de afsluiting kunt u daarop terugkomen.)

• Begeleid oefenen

Instructie

De regel is bij de introductie aan de orde gekomen. Bespreek nu kort elke oefening en besteed aandacht aan de woordbetekenis. Laat de kinderen de illustraties verwoorden. Daaruit blijkt dan meteen welk woord wordt bedoeld of bij welke zin de tekening hoort.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis verduidelijkt wordt. Besteed apart aandacht aan de volgende woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 6: ga, na, ha
- les 7: nu, zo, ho

les 6

Les 6 ha, nu, zo en zee

① Om te onthouden.

Regel 1: Aan het eind van een woord schrijven we 'aa', 'oo' en 'uu' met één letter. Maar pas op! De 'ee' houdt er twee. Dus: hal hal nul nee!

Een krop sla op een spa. Een fee op een slee.

Schrijf op.

Zij doet _____ in het hok. Hij trekt de _____ eruit.

Kies uit: aa of a, ee of e.

Ik g met je m .
W gaan naar z .
Doe je het! j of n .
Ik st op de sl .
Z komt n jou.

Bedenk een rijmwoord.

fee ha zo slee spa

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 22

Opgave 1

Spellingregel bespreken.

Illustraties: 'Een krop sla op een spa,' en: 'Een fee op een slee.'

Opgave 2

Woorden invullen.

Illustraties: 'Zij doet stro in het hok,' en: 'Hij trekt de la eruit.'

Opgave 3

Woorden vormen, kies een lange of korte klinker.

Opgave 4

Rijmwoorden bedenken.

les 7

Les 7 ha, nu, zo en zee

① Schrijf op.

Mamma maakt de _____ schoon. De fee zweeft naar _____.

Zoek het goede woord. Kies uit: snee, vla, zo, nu, na.

Ik heb geen tijd. _____
In die fles zit . _____
Zij heeft een in haar duim. _____
Ik kom naar je toe. _____
Hij komt mij. _____

Bedenk het woord.

Ik leg het boek in de l . _____
Dat moet je z doen. _____
Ik st naast je. _____
Hij gaat met ons m . _____
Hij spit met de sp . _____

Bedenk een rijmwoord.

na nee twee ho ja

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 22

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: 'Mamma maakt de sla schoon,' en: 'De fee zweeft naar zee.'

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'Zij heeft een snee in haar duim.'

Opgave 3

Woorden bedenken in een zin.

Illustratie: 'Hij spit met de spa.'

Opgave 4

Rijmwoorden bedenken.

les 8

Les 8 herhaling

① Vul in.

Een krop _____ Een schep _____ Een pak _____
_____ en een _____ met _____.

Bedenk het woord.

Zij doet n niet mee. _____
Ik s op een stoel. _____
Je sok ligt in de l . _____
Ik doe s in het hok. _____
Op mijn bord ligt v . _____

Schrijf vijf woordjes met a op en maak niet drie woordjes een zin.

Mak een zin met ga en mee, ze en zee.

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 22

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: een krop sla, een schep en een spa, een pak met vla.

Opgave 2

Woorden bedenken bij een zin.

Illustratie: 'Ik sta op een stoel.'

Opgave 3 en 4

Woorden bedenken en zinnen maken. Voor sommige kinderen is dit een lastige oefening. Laat ze eventueel samenwerken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op werkblad 2 moeten de kinderen allereerst de geofende woorden rubriceren. Daarna moeten ze zelf woorden bedenken met aa, oo en uu. U zult dit even moeten toelichten, anders komen ze er niet uit. Het is belangrijk dat ze ervaren dat de lange – geschreven – klinker altijd gevolgd wordt door een medeklinker (aan, haar).

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 22 staat voor les 6 en 7 een extra woordpakket, met een tekening. De tekening illustreert vla, sla, la en slasaus. De opdrachten zullen geen problemen geven. De kinderen hebben daarbij kopieerblad 6 nodig.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de betekenis van woordjes als nu, zo, na, ho en ha. Bedenk er samen met de kinderen enkele zinnen mee.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit achttien zinnen met een dicteewoord. Bijna alle geofende woorden zijn opgenomen, ze worden afgewisseld door woorden met een lang geschreven klinker.

Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 9

Controledictee 18

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Ik ga met je mee.	ga
2 Hij heeft je gezien.	je
3 Dat moet je zo doen.	zo
4 Ik heb nu geen tijd.	nu
5 We gaan met hem mee.	mee
6 Jij bent na haar.	na
7 Ik sta op een stoel.	sta
8 Op de grond ligt stro.	stro
9 In die fles zit vla.	vla
10 Die zak is erg zwaar.	zwaar
11 We zien de zee al.	zee
12 Het boek ligt in de la.	la
13 De was is al droog.	droog
14 Op de slee ligt sneeuw.	slee
15 Hij riep ho tegen het paard.	ho
16 Het stuur staat scheef.	stuur
17 Ik heb een snee in mijn duim.	snee
18 Ze koopt een krop sla.	sla

Score

Voldoende: 15 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Anjo en het hondje Pasja. Anjo knoeit met een pak vla en Pasja weet daar wel raad mee.

In de steltaak komen weer woorden met een lange klank voor, die kort worden geschreven.

De aanpak van de taak is bekend. Wijs de kinderen er wel op dat ze eerst de illustraties moeten bekijken en daarna pas beginnen met de zinnen. Tot slot bedenken ze een titel. Het eind van het verhaal is open. De kinderen bedenken daarvoor enkele zinnen. Het mogen uiteraard meer zinnen zijn dan het aantal invulregels in het Bouwschrift. De extra regels kunnen ze er op hun blaadje bijschrijven, wanneer het verhaal wordt nageschreven. Met een tekening kunnen ze het geheel vervolgens afronden.

Afsluiting

Stel nog eens het principe centraal: je schrijft voor een lezer. Wat hebben de kinderen voor die lezer gedaan? (Hoofdletters aangebracht, leestekens, netjes geschreven, tekening gemaakt!)

Introductie

Geef aan welke kinderen nog woorden gaan oefenen en welke kinderen meteen met de stelopdracht kunnen beginnen. Om het verhaal compleet te maken, moeten de kinderen weer beschrijven wat ze op de illustraties zien. Wijs erop dat, voorafgaand aan de tekeningen, steeds enkele zinnen nodig zijn die de kinderen zelf moeten bedenken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 10*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Kinderen die fouten hebben gemaakt in hun dictee, maar een voldoende dicteescore hebben behaald, oefenen zelfstandig. Ze verbeteren allereerst hun fouten op het dicteeschema. Achter in het Bouwschrift kunnen ze de onjuist geschreven woorden noteren, nadat ze deze opnieuw hebben geoefend. Geef de kinderen daarvoor een blanco vel papier. Laat ze het goede woord bekijken en dat vervolgens enkele malen met de ogen dicht opschrijven, net zolang tot dit foutloos gaat.

• Begeleid oefenen

Bespreek met de kinderen die te veel fouten hadden, de desbetreffende fouten. Laat ze de goede vorm naschrijven uit het Bouwschrift (invullen op het dicteeschema). Daarna oefenen ook zij op een blanco blaadje de woorden door ze met de ogen dicht op te schrijven. De werkwijze is:

- 1 Woord bekijken en afdekken.
- 2 Woord met ogen dicht opschrijven.

Afsluiting

Bespreek de oplossingen die de kinderen hebben bedacht. Vraag een kind het verhaal voor te lezen.

Woordpakketten (basisstof)

les 11 eind d of t

bed fout
voet goed
dood hoed
mat **riet**
bot **tijd**
rood goud
bad hout
koud **huid**
wijd rat
oud poot

les 12 eind d of t

baard hard
naald bord
eend kast
blad mond
wind kant
rand **maand**
glad brood
mand vlot
stad kind
hoofd **draad**
woord bloed
lint **moord**

les 13 eind b of d

heb **vloed**
web kwaad
krab poort
hand zand
paard **breed**
beeld beurt
hond bloed
eb **hemd**
wond tand
bord **band**
geld

Materiaal

- Bouwschrift les 11 t/m 13
- Bouwboek les 11 t/m 13
- Kopieerbladen 3 en 7

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 1: thema 5 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herhaal kort spellingregel 1 en vertel de kinderen dat er nu weer een spellingregel volgt. Zet de woorden voet en hoed naast elkaar op het bord. Introduceer nu spellingregel 2. Oefen mondeling een paar woordjes uit de desbetreffende les van het Bouwschrift. Maak duidelijk dat langer maken betekent dat je e of en achter het woord zet, zodat je kunt horen of er een d of t geschreven moet worden.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Voor de activiteitengroep zullen de oefeningen in het Bouwschrift nu duidelijk zijn. Wijs er wel op dat ze soms een woord moeten veranderen voor ze het kunnen invullen (zie bijvoorbeeld les 11 oefening 3).

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening en doe de eerste opgave samen. Alleen dan weet u zeker dat iedereen snapt wat de bedoeling is!

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis verduidelijkt wordt. Besteed apart aandacht aan enkele woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 11: tijd, huid, riet
- les 12: maand, draad, moord
- les 13: breed, band, eb, vloed, hemd

les 11

Les 11 kies **d** of **t** op het eind

① Om te onthouden.
Regel 2: Hoar je op het eind van een woord een 't', dan het woord altijd langer maken. Je hoort dan of je 't' of 'd' moet schrijven.

één bed twee bedden één voet twee voeten

② Kies d of t.
De wesp is doo .
De poes ligt op de ma .
De hand bijt op het bo .
Mijn jas is roo .
Hij zit in het ba .

③ Zoek het woord en vul de goede vorm in.
oude Het is hier .
koude De broek is te .
goede Die man is .
faute Dat woord is .
wijde Die som is .

④ Maak de woorden af. Kies d of t.
hoe rie tij
gou hou be
hui ra poo

kopieerblad 3 of bouwboek blz. 24

Opgave 1

Spellingregel leren.

Illustraties: één bed, twee bedden, één voet, twee voeten.

Opgave 2

Woorden aanvullen in een zin.

Illustratie: 'Hij zit in het bad.'

Opgave 3

Woorden zoeken en aanpassen bij een zin.

Illustratie: 'De broek is te wijd.'
Wijs erop dat het 'lange' woord niet zo ingevuld kan worden.

Opgave 4

Woorden aanvullen.

les 12

Les 12 kies **d** of **t** op het eind

① Vul in.
Er is niet veel .
Hij zit op de van het bad.
De vloer is heel .
De poes ligt in haar .
Ik woon in een .

② Zoek het goede woord.
Kies uit: wind, stad, rand, mand, glad.
Er is niet veel .
Hij zit op de van het bad.
De vloer is heel .
De poes ligt in haar .
Ik woon in een .

③ Kies d of t.
Ik heb pijn in mijn hoof .
Dat wor ken ik niet.
Om het pak zit een lin .
Hij roept heel har .
Ik schrijf op het bor .
Zet het maar in de kas .

④ Maak de woorden af. Kies d of t.
mon kan maan
broo via kin
draa bloe moor

kopieerblad 3 of bouwboek blz. 24

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: baard, naald, eend, blad.

Wijs erop dat de lange klinker in één vakje komt.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'De poes ligt in haar mand.'

Wijs op het woord stad. De kinderen moeten dit woord inprenten. Het meervoud steden is niet voor elk kind duidelijk.

Opgave 3

Woorden aanvullen in een zin.

Illustratie: 'Ik schrijf op het bord.'
Met behulp van de verlengingsregel zijn alle woorden te beredeneren.

Opgave 4

Woorden aanvullen.

Wijs op het woord kind. De kinderen moeten of het meervoud kinderen kennen, of het woord zo onthouden.

les 13

Les 13 kies **b** of **d** op het eind

① Afspraak!
Soms hoor je een b en schrijf je een b.

Ik geen zin. Het van een spin. Een op het zand.

② Vul in.
Ik heb pijn in mijn hoof .
Dat wor ken ik niet.
Om het pak zit een lin .
Hij roept heel har .
Ik schrijf op het bor .
Zet het maar in de kas .

③ Zoek het goede woord.
Kies uit: wind, bord, eb, geld, vloed.
Bij staat de zee laag.
Uit de komt bloed.
Het valt op de grond.
Ik heb geen bij me.
Bij staat de zee hoog.

④ Maak de woorden af. Kies b of d.
kwa poor zan
bree beur bloe
hem tan ban

kopieerblad 3 of bouwboek blz. 24

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: 'Ik heb geen zin,' het web van een spin, een krab op het zand.

Laat de woordjes inprenten. Ze kunnen ook 'langer' gemaakt worden.

Opgave 2

Woorden invullen.

Illustraties: hand, paard, beeld, hond.

Opgave 3

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'Het bord valt op de grond.'

In les 12 kwam het woord bord voor in een andere betekenis. Wijs erop dat de kinderen de woorden eb en vloed moeten inprenten. Deze woorden kunnen niet verlengd worden. Hetzelfde geldt in feite ook voor het woord geld.

Opgave 4

Woorden aanvullen.

Alle woorden kunnen verlengd worden door er e of en achter te zetten.

Alleen het woord zand is in dit opzicht lastig. Bespreek dat en laat het woord inprenten.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Kopieerblad 3 biedt de mogelijkheid de woorden te rubriceren. Laat alleen de b- en d-woorden in de kolommen plaatsen. Vervolgens kiezen de kinderen zelf vijf woorden waarmee ze een zin maken. (Het werkblad biedt voldoende ruimte voor les 11, 12 en 13 samen. De kinderen hebben dan alle b- en d-woorden bij elkaar.)

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 24 staan twee woordpakketten voor drie lessen. Voor elk woordpakket hebben de kinderen kopieerblad 7 nodig. Ze werken met de korte en de lange woordvorm. Bij oefening 2 van woordpakket 1 moeten ze alleen de woorden gebruiken die eindigen op twee medeklinkers. Van de andere woorden is de verlenging lastig te schrijven. Ten slotte moeten ze zelf steeds verkleinwoorden vormen door je achter het woord te plaatsen. Mogelijk moet dit laatste nog worden toegelicht. Na de activiteiten op het kopieerblad volgt steeds een dicteevorm.

Afsluiting

Bespreek in ieder geval de woorden eb en vloed nog eens. Ook andere woorden uit het Bouwschrift moeten mogelijk nog klassikaal worden toegelicht (stad - steden, kind - kinderen, tijd - tijden, web - webben, krab - krabben).

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit twintig zinnen met een dictee-woord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 14

Controledictee 19

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Deze som is goed.	goed
2 De krab loopt naar zee.	krab
3 De bakker bakt het brood.	brood
4 Het is koud in de kamer.	koud
5 Het blad valt van de boom.	blad
6 In die zin zit een fout.	fout
7 De gang is heel breed.	breed
8 Ik loop door de poort.	poort
9 De spin weeft een web.	web
10 Het is bijna tijd.	tijd
11 Een auto kost veel geld.	geld
12 Jij bent aan de beurt.	beurt
13 Op de vloer ligt een draad.	draad
14 Om het pak zit een lint.	lint
15 Er ligt zand op de mat.	zand
16 Deze maand begint de lente.	maand
17 Ze ligt nog in bed.	bed
18 De kast zit op slot.	kast
19 De wind waait hard.	wind
20 Ik woon in een stad.	stad

Score

Voldoende: 16 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Rob en Ard die op het strand zijn. Ard grijpt in een stuk glas, met alle gevolgen... De eerste illustratie toont het strand bij de vloedlijn, de tweede illustratie Ard met een snee in zijn hand. De kinderen moeten zelf het vervolg bedenken. Het verhaal bevat vooral b- en d-woorden die niet of lastig te verlengen zijn. Op deze wijze worden ze nog eens extra geoefend.

De schrijftaak is bij de kinderen bekend. Laat een van de kinderen de werkvolgorde nog eens verwoorden. Wijs er met name op dat de titel pas op het eind bedacht kan worden. Mogelijk moet u met de zwakste kinderen eerst het verhaal doorlezen, of u laat ze in tweetallen werken. Controleert u bij deze kinderen wel wat ze ingevuld hebben voordat ze het verhaal in het net schrijven.

Afsluiting

Bekijk samen de illustraties bij het verhaal nog een keer en bespreek daarbij de gekozen titels. Ga na hoe de kinderen hun titel gekozen hebben.

Introductie

Als er woorden zijn die iedereen fout had, bespreek die dan klassikaal. Zet de kinderen daarna aan het werk. De kinderen die woorden fout hebben geschreven, gaan deze woorden eerst verbeteren op het dicteeschema, met behulp van het Bouwschrift. Daarin kunnen ze het goede woord opzoeken als u de fout niet hebt aangegeven. De nieuwe schrijfp opdracht gaat, net als steltaak 1, over Rob en Ard. Alle kinderen kennen de werkvorm.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 15*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Laat de fout geschreven dicteewoorden in tweetallen oefenen. De een zegt het korte woord, de ander maakt het langer en schrijft het korte woord op. Woorden die niet verlengd kunnen worden, worden nageschreven. Daarna worden de fout geschreven woorden bijgeschreven achter in het Bouwschrift bij de desbetreffende rubriek.

• Begeleid oefenen

Neem het groepje dat het dictee onvoldoende heeft gemaakt, apart. Doe alle fout geschreven woorden die beredeneerd kunnen worden, samen. U dicteert, een van de kinderen noemt het verlengde woord, en vervolgens schrijven alle kinderen dit woord op. De woorden die niet beredeneerd kunnen worden, worden vervolgens ingeprent. (Bekijken, bedekken, 'in je hoofd kijken', opschrijven, controleren.)

Afsluiting

Vraag twee kinderen hun verhaal voor te lezen (verhaal 1 en 2). Beide verhalen gaan over dezelfde personages. Laat wat tekeningen zien die de kinderen erbij hebben bedacht.

Woordpakketten (basisstof)

les 16 gt of cht

tocht **ligt**
gracht wacht
zicht bracht
zacht **licht**
knecht mocht

les 17 gt of cht

vlucht lucht
slecht recht
vrucht zegt
vlecht zucht
rechts **echt**

les 18 sch en ch(t)

schaar scheur
vlecht slecht
schelp vlucht
schrift gracht
schroef lacht
schep scherp
scheef vecht
dicht nacht
pech **toch**
zich

Materiaal

- Bouwschrift les 16 t/m 18
- Bouwboek les 16 t/m 18
- Kopieerbladen 4 en 9

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 1: thema 9 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herinner de kinderen aan de volgende, eerder gemaakte afspraken met betrekking tot sch, ch en cht:

- sg bestaat niet: het is altijd sch;
- na een korte klinker volgt bijna altijd ch of cht: gt komt heel weinig voor (behalve in liggen - ligt, leggen - legt en zeggen - zegt).

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kan alle oefeningen zelfstandig aan. Daarna volgen twee extra woordpakketten uit het Bouwboek.

• Begeleid oefenen

Instructie

Herhaal bij het bespreken van les 16 en, later, les 17, kort de afspraken met betrekking tot cht voor de instructiegroep. Bij les 18 volgt dan de toelichting bij de sch. Met name bij oefening 2 moeten de kinderen steeds kiezen. Het bedenken van zinnen bij oefening 3 en 4 kunt u eventueel in tweetallen laten doen. De kinderen kunnen de zinnen ook eerst op een blaadje uitproberen voordat ze in hun Bouwschrift schrijven.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis duidelijk wordt. Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 16: licht - ligt, zicht, knecht, mocht
- les 17: echt
- les 18: dicht, toch

les 16

Les 16 gt of cht

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: gracht, tocht, zicht, knecht, zacht.

Die is heel zwaar. _____
De boot vaart door de _____.
Het is heel slecht. _____
Ze praat vaak erg _____. _____
De doet het werk. _____

2 Kies gt of cht.

Doe het li eens aan. _____
Ik mo weer niet mee. _____
De poes li op de mat. _____
Ze wa daar op ons. _____
Hij bra een boek mee. _____

3 Bedenk drie woorden met acht.
Maak er een zin mee.

4 Bedenk een woord met licht en echt.
Maak er een zin mee.

kopieerblad 4 of Bouwschrift blz. 26

les 17

Les 17 gt of cht

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: vrucht, vlecht, rechts, vlucht, slecht.

De rat voor de hond. _____
Het is weer. _____
Een peer is een _____. _____
Ik heb mijn haar in een _____. _____
Je moet goed houden. _____

2 Kies gt of cht.

De lu is mooi blauw. _____
Die paal staat niet re _____.
Ze ze dat ze komt. _____
Hij zu heel diep. _____
Ik weet het e niet. _____

3 Bedenk twee woorden met acht.
Maak er een zin mee.

4 Bedenk drie woorden met licht en echt.
Maak er een zin mee.

kopieerblad 4 of Bouwschrift blz. 26

les 18

Les 18 sch en ch(t)

1 Vul in.

 Een _____. Een _____. Een _____.
en een _____ op een _____. In een _____.

2 Bedenk zelf het woord.

In die broek zit een eur. _____
Ik heb sle nleuws. _____
De muis vlu voor de kat. _____
Ik loop langs de gra _____.
Zij la heel hard. _____

3 Bedenk een rijmwoord.

vlucht en _____ bocht en _____
kracht en _____ zucht en _____
recht en _____ dicht en _____

4 Maak de woorden af met sch, ch of cht.

elp _____ ve _____ pe _____
erp _____ di _____ to _____
eef _____ na _____ zi _____

kopieerblad 4 of Bouwschrift blz. 26

Opgave 1

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'De boot vaart door de gracht.'

Opgave 2

Woorden aanvullen in een zin.

Illustratie: 'Ze wacht daar op ons.'
Bespreek ook: 'Ik mocht weer niet mee.'

Opgave 3 en 4

Woorden bedenken en zinnen maken.

Laat de kinderen samen een voorbeeldzin bedenken.

Opgave 1

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'De rat vlucht voor de hond.'

Opgave 2

Woorden aanvullen in een zin.

Illustratie: 'Die paal staat niet recht.'
Bespreek ook de zinnen: 'Hij zucht heel diep,' en: 'Ik weet het echt niet.' De betekenis zal niet voor elk kind duidelijk zijn.

Opgave 3 en 4

Woorden bedenken en zinnen maken.

De kinderen moeten nu zelf een zin kunnen bedenken, eventueel in een tweetal.

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: een schaar en een vlecht, een schelp op een schrift, een schroef in een schep.

Opgave 2

Woorden bedenken bij een zin.

Illustratie: een broek met een scheur.

Opgave 3

Rijmwoorden bedenken.

Opgave 4

Woorden aanvullen.

Bij elke rij moeten de kinderen kiezen voor sch, ch of cht. Ze moeten dit nu zelfstandig kunnen doen.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 4 kunnen de kinderen de geoefende ch- en cht-woorden als uitloopactiviteit rubriceren. Ze schrijven de woorden eerst letter voor letter en daarna aan elkaar. De ch staat steeds in één vakje. (De kinderen rubriceren alleen de ch- en cht-woorden, ook de zelfbedachte. Als er eventueel voor een woord geen ruimte is, dan moeten ze daar in ieder geval een zin mee maken.)

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 26 treffen de kinderen twee extra woordpakketten aan voor drie lessen. Het gaat om nieuwe woorden of tweelettergrepen of samengestelde vormen van reeds geoefende woorden. Met behulp van kopieerblad 9 kunnen deze woorden worden geoefend. Daarvoor zijn bij opgave 1 drie kolommen gegeven. Bij het eerste woordpakket moeten de woorden gerubriceerd worden op de volgende manier:

- woorden die eindigen op e
- woorden die eindigen op tjes
- woorden die eindigen op er

Bij het tweede woordpakket moeten de kinderen de woorden als volgt rubriceren:

- woorden met sch
- woorden met ch
- woorden met cht

U kunt deze rubricering zelf het beste boven de kolommen schrijven voordat u het blad kopieert. (De kinderen gebruiken hetzelfde werkblad namelijk tweemaal, met een verschillende rubricering.)

Afsluiting

Besteed vooral tijd aan woordenschat en zinsbetekenis. Ga steeds na of er woorden of zinnen zijn uit het basispakket die klassikaal moeten worden toegelicht. De activiteitengroep heeft immers niet meegedaan aan de bespreking van de oefeningen in het Bouwschrift.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit achttien zinnen met een dicteewoord. Niet alle woorden zijn deze lessen geoefend. Enkele woorden komen namelijk uit Blok 2.

Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 19

Controledictee 20

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Ik wacht buiten op je.	wacht
2 De fiets staat in de schuur.	schuur
3 Ik doe het licht aan.	licht
4 Dit mes is heel scherp.	scherp
5 We hadden pech met de auto.	pech
6 In dit blad zit een scheur.	scheur
7 Deze gracht is niet diep.	gracht
8 Hij ligt al in bed.	ligt
9 De lucht is mooi blauw.	lucht
10 Het is slecht weer.	slecht
11 Ik ga toch met jullie mee.	toch
12 De schaar is heel bot.	schaar
13 Zij legt haar boek weg.	legt
14 De deur is nog dicht.	dicht
15 Zij zegt niets tegen ons.	zegt
16 Een peer is een vrucht.	vrucht
17 Ik schrijf altijd rechts.	rechts
18 Die schoen is vuil.	schoen

Score

Voldoende: 14 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Lies en Ans, die op de fiets op weg zijn naar een niet genoemde bestemming. Ze bereiken een kruispunt en moeten dan de weg kiezen. Vanaf dit moment moeten de kinderen een vervolg en een slot aan het verhaal bedenken (en dus ook een bestemming).

De steltaak hoeft niet specifiek te worden toegelicht. Belangrijk is wel dat de kinderen eerst de twee illustraties bekijken. Die hebben ze nodig om het verhaal volledig te kunnen maken. Eventueel kunt u met enkele zwakke kinderen samen het verhaal doorlezen.

De kinderen mogen meer dan drie zinnen bedenken. Ze kunnen de extra zinnen op een kladblaadje schrijven. Of ze voegen ze aan het verhaal toe wanneer ze dat in het net schrijven.

Afsluiting

Besteed vooral aandacht aan de afloop van het verhaal. Het kan letterlijk alle kanten op gaan.

Introductie

Waarschijnlijk zijn er enkele kinderen die de uitzonderingen ligt, legt en zegt fout hebben geschreven. U kunt dit kort klassikaal aan de orde stellen. Daarna gaan de kinderen die geen fouten hadden, verder met steltaak 1 of ze beginnen aan steltaak 2. De werkvorm van de steltaak is bekend. De andere kinderen laat u eerst de onjuist geschreven woorden oefenen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 20*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen oefenen individueel een fout geschreven woord met behulp van inprenting (bekijken, bedekken, opschrijven). Daarna noteren ze die woorden achter in hun Bouwschrift in de 'lijst met moeilijke woorden'. Laat ze zelf ontdekken onder welke rubriek hun spellingfout valt. Dat hoort ook bij het nastreven van spellingbewustzijn.

• Begeleid oefenen

U kunt de kinderen die te veel fouten hadden, laten oefenen met het computerprogramma (Module 1, thema 9) of u bespreekt nog een keer de afspraken die gelden voor de ch, cht en sch. Daarna dicteert u aan het groepje alle woorden die iedereen fout had, en u kijkt ze samen met de kinderen na. De woorden die ze dan individueel nog fout geschreven hebben, worden toegevoegd aan de 'lijst met moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift.

Afsluiting

Praat met de kinderen over: je schrijft voor een lezer. Waar moet je dan aan denken? En hebben de kinderen dat gedaan?

Woordpakketten (basisstof)

les 21 melk-fles

schepnet
melkfles
linksaf
kaarsvet
kleurplaat
verfdoos
vangnet
tuinslang
deurmat
elftal
bijna
sporthal
driftkop
sneeuwvlok

les 22 fiets-pomp

verfkwest
snoeischaar
duikplank
schrijfstift
buurvrouw
sneeuwpop
fietspomp
nijptang
zwembroek
vangbal
roeiboot
kastdeur
koplamp
tweemaal
voorkant
vrijdag
doelpunt
wasbak

les 23 veer-tien

treeplank
afwas
kerstfeest
hierna
kletsnat
opnieuw
omver
ziezo
rechtsaf
bergtop
veertien
filmster
asbak
vulpen

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep heeft voldoende aan de introductie om de oefeningen in het Bouwschrift te kunnen maken.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek kort elke oefening, dat zal voldoende zijn na de introductie.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis verduidelijkt wordt. Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden. Het gaat daarbij met name om de woorden van:

- les 21: oefening 3
- les 22: oefening 4
- les 23: oefening 3

Materiaal

- *Bouwschrift les 21 t/m 23*
- *Bouwboek les 21 t/m 23*
- *Kopieerbladen 1 en 10*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 9 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet het woord schrijfschrift op het bord. Met behulp van dit woord wordt de sch uit de vorige lessen herhaald. Tevens geeft het nieuwe woordtype aan dat in deze drie lessen centraal staat: het samengestelde woord. Praat met de kinderen over de betekenis van de afzonderlijke woorden in de samenstelling. Laat zien hoe het woord totstandkomt, namelijk door het aan elkaar schrijven van twee gewone woorden.

les 21

Les 21 melk-fles

1 Vul in.

 schep _____

 melk _____

 links _____

2 Schrijf het woord op.

Het vet dat van een kaars druipt. _____

Een plaat om te kleuren. _____

Een doos om mee te verven. _____

Een net om iets op te vangen. _____

Een slang om de tuin te sproeien. _____

3 Maak zelf woorden.

kop _____ tal _____

na _____

vlok _____ mat _____ hal _____

deur _____ bij _____ drift _____

elf _____ sport _____ sneeuw _____

4 Bedenk zelf woorden.

voor _____ lees _____ zak _____

zes _____ voet _____ oor _____

Kopieerblad 1 of bouwboek blz. 28

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: schepnet, melkfles, linksaf.

Opgave 2

Woorden schrijven.

Het woord is af te leiden uit de zin.

Opgave 3

Zelf woorden vormen.

Bij de illustratie: wijs de kinderen erop dat ze het tweede deel moeten zoeken. Elk deel wordt slechts één keer gebruikt.

Opgave 4

Zelf woorden bedenken.

Het eerste deel van het woord moet worden aangevuld.

les 22

Les 22 fiets-pomp

1 Vul in.

 verf _____

 snoel _____

 duik _____

2 Bedenk zelf het woord.

Een stift om mee te schrijven. _____

Een vrouw die naast je woont. _____

Een bal die je maakt van sneeuw. _____

Een pomp om een band op te pompen. _____

Een tang om draad door te knippen. _____

3 Schrijf het woord op.

Een broek om mee te zwemmen. _____

Een bal die je vangt. _____

Een boot om in te roeien. _____

De deur van een kast. _____

4 Maak zelf woorden.

dag _____ lamp _____

kant _____

punt _____ bak _____ maal _____

kop _____ voor _____ doel _____

twee _____ vrij _____ was _____

Kopieerblad 1 of bouwboek blz. 28

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: verfkwas, snoeischaar, duikplank.

Opgave 2

Woorden samenstellen bij een zin.

Wijs erop dat de woorden niet zonder meer zijn op te zoeken.

Opgave 3

Woorden samenstellen.

De woorden zijn af te leiden uit de zin.

Opgave 4

Zelf woorden vormen.

Het eerste deel van het woord staat onderaan.

les 23

Les 23 veer-tien

1 Vul in.

 tree _____

 af _____

 feest _____

2 Zoek het goede woord.

Kies uit: ziele, kletsnat, omver, opnieuw, hierna.

Jij bent aan de beurt. _____

Ik kwam op school. _____

Doe dat maar. _____

Zij liep het kind. _____

! Ik ben klaar. _____

3 Maak zelf woorden.

ster _____ top _____

tien _____

bak _____ pen _____ af _____

rechts _____ veer _____ as _____

berg _____ film _____ vul _____

4 Bedenk zelf woorden.

sneeuw _____ brom _____ deur _____

bloem _____ flets _____ vuur _____

hand _____ boom _____ villeg _____

Kopieerblad 1 of bouwboek blz. 28

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: treeplank, afwas, kerstfeest.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'Ik kwam kletsnat op school.'

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Het eerste deel van het woord staat steeds onderaan.

Opgave 4

Woorden bedenken.

Het eerste deel van het woord is gegeven.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De geoefende woorden worden verwerkt op kopieerblad 1. Daarbij moeten de kinderen de woorden eerst in twee delen opschrijven en daarna met de woorddelen aan elkaar. Ook de zelfbedachte woorden uit oefening 4 van les 21 en 23 kunnen erbij geschreven worden, voorzover er plaats is. Anders kunnen de kinderen daar een zin mee bedenken!

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 28 van het Bouwboek staan twee nieuwe woordpakketten voor drie lessen. Bij elk woordpakket horen aparte oefeningen die de kinderen kunnen verwerken op kopieerblad 10. Het afsluitende dictee kan op de achterzijde van het kopieerblad of op een apart blaadje worden gemaakt.

Afsluiting

Gebruik de afsluiting om naar betekenis lastige woorden of zinnen klassikaal aan de orde te stellen. Bijvoorbeeld in les 22 fietspomp (de band wordt opgepompt!) en nijptang (de draad wordt doorgeknepen).

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 24

Controledictee 21

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

1	Het kaarsvet druipt op de grond.	schrijf op kaarsvet
2	Die zwembroek is te groot.	zwembroek
3	Ik kom vrijdag naar je toe.	vrijdag
4	Mijn broek is kletsnat.	kletsnat
5	Dit is een mooie kleurplaat.	kleurplaat
6	Ziezo, ik ben klaar.	ziezo
7	De roeiboot ligt aan een touw.	roeiboot
8	Jij bent een echte driftkop.	driftkop
9	De afwas is klaar.	afwas
10	Hij stapt op de treeplank van de bus.	treeplank
11	We zijn bijna thuis.	bijna
12	Ik ga straks rechtsaf.	rechtsaf
13	De brandweer gebruikt een vangnet.	vangnet
14	Zij is al veertien jaar.	veertien
15	Jij bent hierna aan de beurt.	hierna
16	Hij moet opnieuw beginnen.	opnieuw

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Olga en Erwin fietsen naar het zwembad. Erwin kiest voor een korte, maar hobbelijke route. Olga neemt de gewone weg. Erwin heeft zijn zwemspullen achter op zijn fiets gebonden. Maar door het hobbelijke paadje gebeurt er iets mee.

De twee illustraties tonen een verschillend moment van het verhaal, namelijk het midden en het eind. De kinderen vullen de ontbrekende woorden in en bedenken het slot van het verhaal. De in te vullen woorden zijn nagenoeg allemaal samengestelde woorden. Bespreek vooraf wat de werkvolgorde moet zijn (zie ook les 4):

- 1 illustraties bekijken
- 2 zinnen lezen en woorden en/of letters invullen
- 3 slot van het verhaal bedenken
- 4 nalezen en titel verzinnen
- 5 verhaal in het net schrijven, letten op hoofdletters en leestekens
- 6 tekening maken

Voor zwakke kinderen kunt u de opdracht in twee delen splitsen: eerst stap 1 t/m 4 en daarna stap 5 en 6.

Afsluiting

Besteed uitvoerig tijd aan het gebruik van de leestekens en aan de reden daarvan. Met name de aanhangstekens komen veel voor in dit verhaal.

Introductie

Er zal een beperkt aantal fouten zijn gemaakt met betrekking tot het aaneenschrijven van de samengestelde woorden. U kunt daar nog even op ingaan. De gemaakte fouten betreffen vermoedelijk andere spellingaspecten. Dit heeft uiteraard gevolgen voor de wijze van oefenen.

Voor de meeste kinderen hoeft u steltaak 2 op blz. 29 van het Bouwboek waarschijnlijk niet toe te lichten. U kunt de zwakke spellers tijdens het werk individueel ondersteunen, met name bij de verplichte invulling van enkele zinnen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 25*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Alle onjuist geschreven dicteewoorden – onafhankelijk van het probleem – worden ingeprent. Laat de kinderen dit keer op de volgende manier oefenen:

- woord lezen;
- het lastige woorddeel in je hoofd bekijken (ogen omhoogrichten!) en in de lucht proberen te schrijven;
- woord op papier schrijven en controleren;
- woord bijschrijven achter in het Bouwschrift.

De woorden worden geordend naar probleem bijgeschreven. De kinderen moeten zelf nagaan in welke kolom hun woord moet komen te staan. Deze activiteit draagt ertoe bij dat ze het spellingprobleem leren herkennen.

• Begeleid oefenen

Bij kinderen die te veel fouten hebben gemaakt, zult u moeten nagaan wat het probleem is, en u zult dit specifiek moeten laten oefenen. Bij een fout tegen de eur in kleurkrijt bijvoorbeeld dient u te wijzen op de eur-lettergroep en verband te leggen met andere eur-woorden. De kans is namelijk groot dat deze zwakke spellers het verband niet zien tussen de enkelvoudige woorden (en de spellingproblemen daarbij) en de geofende samengestelde woorden. U zult zelf dit verband moeten aangeven. Ten slotte worden de woorden bijgeschreven in de desbetreffende kolom achter in het Bouwschrift.

Afsluiting

Besteed vooral aandacht aan de zinnen die de kinderen voorafgaand aan de eerste illustratie hebben bedacht. Een goede invulling van die zinnen veronderstelt goed begrijpend lezen! Ook de zinnen die de kinderen voorafgaand aan de tweede illustratie hebben bedacht, kunnen veel verschillen te zien geven. Ga ook na of de kinderen de illustraties hebben verwoord. Dat is namelijk wel nodig, om een goed verhaal te krijgen.

Woordpakketten (basisstof)

les 26 bal-kon	les 27 kas-ten	les 28 fietser-fietsen
balkon	varken	fietser
kasteel	vlinder	bokser
garnaal	borstel	schaatser
fornuis	wimper	lifter
kwartier	deksel	ganzen
terras	kelder	golven
monteur	wortels	verven
kermis	zolder	laarzen
vuilnis	drempel	halve
dinsdag	gulden	liften
gordijn	wandel	fietsen
vandaag	stempel	dorpen
dertien	morgen	herten
woensdag	struikel	wanten
	zuster	sneeuwen
	dokter	planten
	minder	wolken
	meester	bergen
	ouder	handen
	verder	vrienden
	schilder	kranten
	zonder	valse
	winter	sterke
		warme
		harde
		kaarsen
		kwasten
		wespen

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen die zelfstandig verdergaan, kennen alle oefenvormen. Alleen het begrip meervoud in les 28 kan nieuw voor ze zijn. Ook oefening 2 van les 28 kan ze voor een verrassing plaatsen. Er staat niet voor niets: 'Let op en vul in' boven.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening. Oefen met de instructiegroep met behulp van enkele woorden het verdelen in twee klankgroepen. De kinderen hebben deze vaardigheid in de komende lessen nodig omdat er een begin wordt gemaakt met de tweelettergrepige woorden.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis verduidelijkt wordt. Besteed apart aandacht aan de volgende woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 26: kwartier, terras, monteur, dertien (praat over dertien in plaats van drie-tien);
- les 27: kelder, zolder, drempel, minder, verder, zonder (laat de kinderen de eerste drie woorden omschrijven, bij de laatste drie kunt u beter om een zin vragen of om een tegenstelling);
- les 28: wanten, valse, sterke, warme, harde (vraag de kinderen bij de bijvoeglijke naamwoorden een tegenstelling te noemen met behulp van de oefening in het Bouwschrift).

Materiaal

- *Bouwschrift les 26 t/m 28*
- *Bouwboek les 26 t/m 28*
- *Kopieerbladen 1 en 11*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 1 oefening 1

Lesverloop

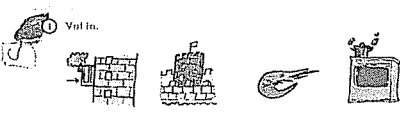
Introductie spellingaspecten

In les 26 komen woorden aan de orde die lijken op samengestelde woorden. De woorddelen zijn echter niet uit elkaar te halen. Verdere toelichting is onnodig, de oefeningen spreken voor zich. In les 27 en 28 komt de onbeklemtoonde klankgroep aan de orde die geschreven wordt met e. U kunt deze klank de toonloze of doffe klank noemen. Het is geen echte u, maar ook geen e. Bij het leren lezen werd deze klank daarom met een kleine e weergegeven. De kinderen kennen de klank dus al wel, maar moeten deze nu ook leren schrijven.

les 26

Les 26 **bal-kon**

Vul in.

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: **kwartier**, **vullnis**, **kermis**, **terras**, **monteur**.

Ik wacht al een _____ op je.
Op het _____ staat een bank.
De _____ maakt de auto.
We gaan morgen naar de _____.
Op de stoep staat de _____.

2 Bedenk het goede woord.

Een gar _____ zwemt in zee.
Pappa kookt op het for _____.
Na maandag komt _____.
Voor het raam hangt een gor _____.
Je bent een kwar _____ te laat.

3 Maak zelf woorden.

_____	_____	_____	_____
dijn	_____	daag	_____
_____	teel	tien	naal
van _____	woens _____	kas _____	
der _____	gar _____	gor _____	

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 30

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: balkon, kasteel, gar-naal, fornuis.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: kermis.

Opgave 3

Woorden bedenken.

Opgave 4

Woorden samenstellen.

Het eerste woorddeel staat steeds onderaan.

les 27

Les 27 **kas-ten**

Vul in.

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: **zolder**, **kulder**, **drempel**, **wortels**, **deksel**.

Op die pan past dat _____.
Onder het huis ligt een _____.
Die plant heeft veel _____.
Ik speel graag op _____.
Onder de deur ligt een _____.

2 Bedenk het goede woord.

Ik stem _____ een letter.
Op de stoep ligt een gul _____.
Ik wan _____ naar huis.
We gaan mor _____ op reis.
Ik strul _____ over een stoel.

3 Maak zelf woorden.
Kies ter af der.

_____	_____	_____	_____
zus _____	dok _____	mln _____	_____
mees _____	ou _____	ver _____	_____
schil _____	zon _____	win _____	_____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 30

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: varken, vlinder, borstel, wimper.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'Die plant heeft veel wortels.'

Opgave 3

Woorden aanvullen in een zin.

Opgave 4

Woorden afmaken door uit twee lettergrepen te kiezen.

les 28

Les 28 **fietser-fietsen**

Vul in.

1 Let op en vul in.

een gans, twee _____
een golf, veel _____
Ik verf, wij _____
een laars, twee _____ een _____ peer

2 Maak er meervoud van.

lift _____ hert _____
plant _____ hand _____
fiets _____ want _____
wolk _____ vriend _____
dorp _____ sneeuw _____
berg _____ krant _____

3 Maak zelf woorden.

_____	_____	_____	_____
een val	hond _____	wes _____	_____
een war	trul _____	kaars _____	_____
een ster	auto _____	laar _____	_____
een har	knal _____	kwast _____	_____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 30

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: fietser, bokser, schaatser, lifter.

Opgave 2

Meervoudsvormen zoeken (verbuigen of vervoegen).

Illustratie: een halve peer.

Wijs de kinderen op de kwestie s - z en f - v.

Opgave 3

Meervoudsvormen zoeken.

Illustratie: twee wanten.

Opgave 4

Woorden aanvullen.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De woorden worden op een andere wijze geoefend met behulp van kopieerblad 1. De kinderen moeten het woord steeds eerst in twee lettergrepen verdelen. Met de woorden waarvoor geen ruimte is in de vakken, wordt een zin bedacht. (Eventueel kunnen die zinnen op de achterzijde van het kopieerblad worden geschreven.)

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 30 staan twee nieuwe woordpakketten die door middel van kopieerblad 11 worden verwerkt. Voor elk woordpakket is een kopieerblad nodig. De dictee-oefening kan op de achterzijde worden gemaakt.

Afsluiting

Oefen klassikaal het verdelen in twee klankgroepen van de woorden die de kinderen geoefend hebben in het Bouwschrift. Voor de instructiegroep vormt dit een herhaling, zodat ze het nu ook vlot kunnen doen.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dictee-woord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 29

Controledictee 22

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

1 Een garnaal leeft in zee.	schrijf op garnaal
2 De vlinder vliegt naar een bloem.	vlinder
3 Mijn ouders zijn niet thuis.	ouders
4 Ik schilder mijn fiets.	schilder
5 De ganzen lopen naar het water.	ganzen
6 De monteur maakt de auto.	monteur
7 Het begint te sneeuwen.	sneeuwen
8 Pas op voor de drempel.	drempel
9 Hier ligt een halve appel.	halve
10 De fietsen staan in de schuur.	fietsen
11 Je bent een kwartier te laat.	kwartier
12 De wespen vliegen naar de peer.	wespen
13 Het gordijn hangt voor het raam.	gordijn
14 Ik heb warme handen.	warme
15 Die bergen zijn heel hoog.	bergen
16 Het is bijna woensdag.	woensdag

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

In deze steltaak gaat het vooral om eenvoudige samengestelde en tweelettergrepige woorden. De kinderen kunnen toepassen wat ze in de vorige lessen hebben geleerd. De in te vullen woorden worden naast het verhaal geschreven.

Het verhaal gaat over Hielke die zijn fiets wil gaan schilderen. Zijn zus Mirjam is nieuwsgierig en gaat kijken. Hielke stelt haar voor te helpen en biedt haar een borstel aan om met schoonmaken te beginnen. Vanaf dit moment moeten de kinderen het vervolg bedenken.

De twee illustraties geven een moment aan het begin en het eind van het verhaal weer. Het slot is volledig open. Het meisje kan haar broer helpen of weigeren mee te werken.

Stimuleer de kinderen om meer zinnen te bedenken dan er invulregels staan. Ze kunnen die zinnen op een blaadje zetten en ze aan het verhaal toevoegen als ze het in het net schrijven.

Afsluiting

Bespreek vooral het slot van het verhaal. Er zijn een aantal varianten mogelijk.

Introductie

Er zullen vermoedelijk geen moeilijkheden zijn ontstaan bij het spellingprobleem van de toonloze e. Zeg daar iets over tijdens de introductie. Als de kinderen fouten hebben gemaakt, zijn het andersoortige fouten die ook individueel geoefend moeten worden. Zet de kinderen aan het werk die meteen met een steltaak kunnen beginnen (taak 1 afmaken of beginnen met taak 2). Ze kennen de opdracht van taak 2.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 30*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Kinderen die het dictee voldoende hebben gemaakt, oefenen de woorden die ze fout hebben geschreven individueel of in tweetallen. De werkwijze is:

- 1 Lees het woord en onderstreep dat wat lastig is in het woord.
- 2 Schrijf het woord in lettergrepen verdeeld op.
- 3 Bedek het woord, denk aan het woord ('kijk in je hoofd') en schrijf het op.

Daarna worden deze woorden achter in het Bouwschrift genoteerd.

• Begeleid oefenen

Bespreek met de kinderen die te veel fouten hebben gemaakt, hoe ze woorden moeten oefenen. Elk woord bestaat uit woorddelen die gemakkelijk zijn (en die ze dus kennen) en een of meer lastige letters of lettergroepen. Bekijk zo samen met de kinderen enkele van de fout geschreven woorden. Wat is er makkelijk aan en wat lastig? Wijs ze erop dat ze bij het oefenen het woord twee keer moeten opschrijven: eerst met de woorddelen los, daarna met de woorddelen aan elkaar. Daarbij moeten ze de lastige letter(s) kleuren of onderstrepen. Laat de kinderen zo hun eigen foute woorden oefenen en vervolgens bijschrijven achter in het Bouwschrift (probleemspecifiek!).

Afsluiting

Bespreek de stelopdracht. Vraag met name naar de zinnen waarmee de kinderen de twee illustraties hebben verwoord.

Woordpakketten (basisstof)

les 31 je, pje of tje

broertje
drankje
riempje
plaatjes
plakjes
propjes
broodje
draadje
kwartjes
vliegje
kooitje
broekje
liedje
rupsje
hondje
woordje
beertje
scheurtje
sneetje
boompje
raampje

les 32 moe-der

heuvel
vlieger
vijver
kleuter
buiten
kruimels
spijker
stiekem
spiegel
suiker
gouden
tijger
voeten
bloemen
huilen
boeken
stuiver
keuken
gieter
moeder

les 33 brie-ven

brieven
reuzen
druiven
neuzen
buizen
poezen
muizen
boeven
duiven
dieven
schroeven
kousen
kansen
peuken
koude
leuke
schoenen
boeren
riemen
dijken
touwen
fouten
struiken
dieren
deuren
vliegen

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen die in de activiteitengroep zelfstandig verdergaan, kunnen alle oefeningen aan. Daarna gaan ze meteen door met de nieuwe woordpakketten uit het Bouwboek.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek elke oefening met de instructiegroep en oefen het verdelen in twee klankgroepen (broek-je, moe-der). Let erop dat de kinderen elk woord opnieuw opschrijven. Ze mogen geen letters invullen, maar moeten de woordvorm van het hele woord al schrijvend 'voelen'. Laat ze tijdens het schrijven het woord zachtjes in twee stukken zeggen, daardoor sturen ze zichzelf.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis verduidelijkt wordt. Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 31: sneetje
- les 32: buiten, kruimels, stiekem, gieter
- les 33: peuken

Materiaal

- *Bouwschrift les 31 t/m 33*
- *Bouwboek les 31 t/m 33*
- *Kopieerbladen 1 en 12*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 1 oefening 1

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herinner de kinderen aan de toonloze of doffe e die uitgesproken wordt als /u/. Zet vervolgens enkele woorden van het nieuwe woordpakket op het bord. Wijs bij les 31 op het enkelvoudige woord waar de verkleiningsuitgang achter komt. In les 32 komen de eenvoudige tweelettergrepige woorden met een open lettergreep (moe-der) aan bod. Laat enkele woorden op het gehoor in twee klankgroepen verdelen. Doe bij les 33 hetzelfde, maar wijs nu op de z en v die de kinderen horen en dus ook moeten schrijven (brieven, reuzen).

les 31

Les 31 dorp - dorpje

1 Vul in: je, pje of tje.

Dit is mijn _____ Dat is een vies _____ Ze maakt het _____
broer _____ drank _____ riem _____ vast.

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: propjes, plaatjes, plakjes, broodje, draadje.

In het boek staan veel _____
Mamma snijdt de koek in _____
In de bak liggen _____
Ik heb zin in een _____
De knoop hangt aan een _____

3 Maak het woord af met je, pje of tje(s).

Een gulden is vier kwart _____
Op het raam zit een vlieg _____
De parkiet zit in een kooi _____
Dit broek _____ is te klein. _____
Dat lied _____ ken ik niet. _____

4 Maak zelf woorden met je, pje of tje.

rups _____ hond _____ woord _____
beer _____ scheur _____ snee _____
boom _____ raam _____ riem _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 32

Opgave 1

Woorden aanvullen.

Illustraties: 'Dit is mijn broertje,'
'Dat is een vies drankje,' en: 'Ze
maakt het riempje vast.'

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Opgave 3

Verkleinwoorden vormen.

Illustratie: 'De parkiet zit in een
kooitje.'

Opgave 4

Verkleinwoorden samenstellen.

les 32

Les 32 moe-der

1 Vul in.

Hij slaat op de _____ Zij houdt de _____ De eend zwemt _____
_____ vast. In de _____

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: buiten, heuvel, stakem, kleuter, kruimels.

Een _____ is een jong kind. _____
Ik mag niet meer naar _____
Op de vloer liggen _____
Ze fletst de _____ op. _____
Hij gaat _____ naar binnen. _____

3 Maak zelf woorden.

sple	sul	stul	keu	gou	tij
ken	ver	gel	ker	ger	den

4 Schrijf de woorden op.

heu	bloee	hul
kleu	krul	voe
gle	moe	boe

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 32

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: spijker, vlieger, vijver.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Woorden afmaken.

De eerste lettergroep is gegeven.

les 33

Les 33 reus-reuzen

1 Vul in.

twee _____ twee _____ een tros _____

2 Vul op en vul in.

één boef, twee _____ één dief, twee _____
één neus, twee _____ één poes, twee _____
één duif, veel _____ één schroef, veel _____
één buis, veel _____ één muis, veel _____
maar: één kous, twee _____
één kans, twee _____

3 Schrijf de goede vorm van het woord op.
Kies uit: koud, leuk, schoon, leuk.

In de asbak liggen veel _____
Er waait een _____ wind. _____
Dat is een _____ film. _____
Die _____ zijn te klein. _____

4 Maak er meervoud van.

boer	riem	dijk
touw	fout	struik
dier	deur	vlieg

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 32

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: brieven, reuzen, druiven.

Opgave 2

Woorden in het meervoud zetten.

Illustratie: 'Veel buizen.'

Opgave 3

Woorden zoeken en aanpassen bij
een zin.

Illustratie: 'Die schoenen zijn te
klein.'

Opgave 4

Woorden in het meervoud zetten.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Alle geofende woorden worden opnieuw verwerkt door middel van kopieerblad 1. Met de woorden waarvoor eventueel in de kolommen geen ruimte is, wordt een zin gemaakt. Passen alle woorden in de kolommen, dan kunnen de kinderen een woord kiezen waarmee ze een zin willen maken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 32 van het Bouwboek staan twee extra woordpakketten. Voor elk woordpakket hebben de kinderen werkblad 12 nodig. Bij het eerste woordpakket zijn de rubrieken je, tje, dje, bij het tweede woordpakket er, el, en. Zet dat boven de kolommen bij opgave 1 voordat u het blad kopieert. Of zet de rubrieken op het bord en laat de kinderen het zelf invullen!

Afsluiting

Laat enkele tweelettergrepige woorden in twee klankgroepen verdelen. De kinderen van de instructiegroep zijn vertrouwd met de woorden uit het basispakket. Als u die gebruikt voor de oefening, kunnen deze kinderen moeiteloos meedoen.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit twintig zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 34

Controledictee 23

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Op de vloer ligt een draadje.	draadje
2 De poezen zitten voor het raam.	poezen
3 Aan het hek hangen twee touwen.	touwen
4 Het rupsje kruipt op het blad.	rupsje
5 De muizen hebben een hol in de tuin.	muizen
6 Ik spijker de lat vast.	spijker
7 De vlieger wil niet omhoog.	vlieger
8 Dat drankje lust ik niet.	drankje
9 Aan de muur hangt een spiegel.	spiegel
10 Op de stoep ligt een kwartje.	kwartje
11 Ik ken dat liedje niet.	liedje
12 We gaan stiekem naar binnen.	stiekem
13 Dat woordje is fout geschreven.	woordje
14 De schroeven zitten niet vast.	schroeven
15 Ik zie mijn kousen niet.	kousen
16 Alle deuren zijn op slot.	deuren
17 Ik heb koude voeten.	koude
18 Het hondje wil naar buiten.	hondje
19 Onze poes wil geen riempje.	riempje
20 De dieven zijn gepakt.	dieven

Score

Voldoende: 16 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Femke en Eefje. Femke speelt met een bootje in de vijver in de tuin. Eefje komt met Pukkie, het jonge hondje, naar buiten. Femke komt op het idee Pukkie in het bootje te zetten.

De eerste illustratie toont het begin van het verhaal, de tweede illustratie een moment in het midden. De kinderen moeten zelf bedenken hoe het verhaal verdergaat. Het kan goed of fout aflopen. Vraag ze nog eens de handelingsvolgorde (handelingswijzer) te verwoorden.

Afsluiting

Ga met name in op het slot dat de kinderen gekozen hebben voor hun verhaal!

Introductie

Waarschijnlijk zijn er geen of nauwelijks fouten gemaakt met betrekking tot de toonloze e. Zeg dat ook tegen de kinderen, en vertel vervolgens welke fouten wel gemaakt zijn. (Bijvoorbeeld d-t bij verkleinwoorden, en fouten tegen f-v en s-z.) De kinderen met fouten gaan eerst oefenen, de anderen gaan verder met steltaak 1 of 2. Steltaak 2 levert geen nieuwe problemen op.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 35*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Kinderen met een voldoende dicteescore oefenen zelfstandig hun fout geschreven woorden. Ze doen dit door rechtstreekse woordbeeldtraining, los van spellingregels. Het oefenen gebeurt door inprenting. Laat dit als volgt doen:

- 1 Eerst het woord verbeteren op het dicteeschema en daarna oefenen door achtereenvolgens:
 - het woord te bekijken en te bedekken;
 - zich het woord voor te stellen (met de ogen naar boven kijken);
 - het woord in de lucht te schrijven;
 - het woord op een blaadje te schrijven;
 - het woord te controleren (kan ook in tweetal).
- 2 Daarna de rubriek opzoeken achter in het Bouwschrift waar het woord bijhoort.
- 3 Ten slotte het woord in de desbetreffende kolom erbij schrijven.

• Begeleid oefenen

De kinderen met te veel dicteefouten hebben hulp nodig bij het oefenen, afhankelijk van het soort fouten dat ze gemaakt hebben. De fouten die u kunt tegenkomen, zijn de volgende:

- Fouten met d-t bij verkleinwoorden. Herhaal de verlengingsregel bij het basiswoord.
- Fouten met f-v en s-z. Laat de kinderen luisteren naar het meerlettergrepige woord.
- Klank-tekenfouten. Laat de desbetreffende woorden inprenten.

Na het oefenen worden de woorden bijgeschreven in de desbetreffende kolommen achter in het Bouwschrift. Vermoedelijk zult u deze kinderen moeten helpen de goede kolom op te zoeken.

Afsluiting

Besteed weer aandacht aan de gouden regel voor een schrijfpodracht: je schrijft voor een lezer. Wat hebben de kinderen gedaan voor die lezer?

Woordpakketten (basisstof)

les 36 ei (uitbreiding)

teil
keien
vrouw
meisje
plein
fontein
zeilboot
zeilschip
schoolplein
schoolreis
treinreis
treintje
reisje
geitje
eitje
pleinen
treinen
zeilen
meisjes
teilen
meiden
geiten
dweilen
reizen

les 37 au (uitbreiding)

wenkbrauw
sauskom
kauwgom
rauwkost
kauw
blauwe
auto
kauwen
klauwen
flauwe
grauwe
pauwen
rauwe
lauwe
mieuwen
sausje

les 38 ei en au (herhaling)

reiger
wei
meisjes
rij
auto
kauw
pauw
koud
zout
saus
hout
dauw
touw
gauw
meisje
wijk
trein
bijna
dijk
geit
zij
hei
eind

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De zelfstandig werkende kinderen kennen alle oefenvormen van het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek kort de oefeningen en besteed daarbij vooral aandacht aan de woordbetekenis. De oefenvormen zullen geen problemen opleveren.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis verduidelijkt wordt. Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 36: dweil - dweilen
- les 37: kauw - kauwen (voedsel), kauw (vogel), klauwen, grauwe, rauwe, lauwe (vraag bij de laatste drie woorden naar een tegenstelling, dat verduidelijkt het begrip het beste)
- les 38: kauw, dauw, gauw, hei - hij

Materiaal

- Bouwschrift les 36 t/m 38
- Bouwboek les 36 t/m 38
- Kopieerbladen 5 en 13

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp

Module 2: thema 10 oefening 1, 2 en 3

Module 2: thema 11 oefening 1 en 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de ei en de au op het bord en vraag de kinderen enkele woorden hiermee te noemen. Zet deze woorden in het meervoud. Vertel de kinderen dat de nieuwe woorden die ze in deze lessen zullen leren, vaak het meervoud zijn van reeds geoefende woorden.

Verder krijgen ze nog wat nieuwe woorden. Alle woorden moeten ze uit hun hoofd leren. Daarbij geldt: als je het niet zeker weet, schrijf je ij of ou. Woorden met ei en au vormen uitzonderingen.

les 36

Les 36 ei

1 Vul in.

Een tell _____ met een _____.

Een vrouw _____ met een _____.

Een plein _____ met een _____.

2 Schrijf op.

een boot met een zeil: een _____

een schip met een zeil: een _____

een plein bij een school: een _____

een reis met de school: een _____

een reis met een trein: een _____

3 Maak het woord af.

een kleine trein: een _____

een korte reis: een _____

een kleine geit: een _____

een klein ei: een _____

4 Maak er meervoud van.

plein _____ tell _____

reis _____ meld _____

zeil _____ geit _____

meisje _____ dwel _____

5 Pas op!

kel _____

6 Kopieerblad 5 of bouwboek blz. 14

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: een teil met keien, een vrouw met een meisje, een plein met een fontein.

Opgave 2

Woorden samenstellen.

Illustratie: een zeilboot (zeilschip).

Opgave 3

Verkleinwoorden vormen.

Illustratie: een grote en een kleine geit.

Opgave 4

Woorden in het meervoud zetten.

les 37

Les 37 au

1 Vul in.

wenk _____ kom _____ gom _____ kost _____

2 Kies het woord en vul de goede vorm in.

Ik _____ op _____.

Dat is een _____.

3 Zoek het goede woord.

Kies uit: kauwen, klauwen, pauwen, sausje, mlauwen.

Je moet het brood _____.

Een tijger heeft _____.

De poes zit te _____.

Dat is een zoet _____.

Ik hoor _____ schreeuwen.

4 Schrijf de goede vorm van het woord op.

Kies uit: rauw, lau, flauw, grau.

Ik lust geen _____ ham.

Hier heb je melk. _____.

Dat is een mop. _____.

Hij heeft een kleur. _____.

5 Kopieerblad 5 of bouwboek blz. 14

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: wenkbrauw, sauskom, kauwgom, rauwkost.

Opgave 2

Woorden kiezen en invullen.

Opgave 3

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: een tijger (met klauwen).

Opgave 4

Woorden zoeken en aanpassen aan een zin.

les 38

Les 38 herhaling

1 Vul een ei- of ij-woord in.

De _____

loopt in de _____.

De _____

staan in de _____.

2 Vul een au-woord in.

Op de oude _____ zit een _____ en een _____.

3 Kies au of ou.

De p _____ w heeft het k _____ d _____.

Ik doe z _____ t _____ in de s _____ s _____.

Het h _____ t _____ is nat van d _____ w _____.

De k _____ w zit op het t _____ w _____.

Ik stap g _____ w _____ in de t _____ o _____.

4 Kies ei of ij.

Dat m _____ s _____ je woont in onze w _____ k _____.

De tr _____ n staat b _____ na stil _____.

Op de d _____ k _____ loopt een g _____ t _____.

Z _____ loopt op de h _____.

Dit is het _____ nd van de r _____.

5 Kopieerblad 5 of bouwboek blz. 14

Opgave 1

Woorden invullen.

Illustraties: 'De reiger loopt in de wei,' en: 'De meisjes staan in de rij.'

Opgave 2

Woorden invullen.

Illustratie: 'Een pauw en een kauw op een oude auto.'

Opgave 3

Woorden aanvullen met au of ou.

Opgave 4

Woorden aanvullen met ei of ij.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De geofende ei- en au-woorden worden gerubriceerd op kopieerblad 5. De kinderen zetten deze woorden in aparte kolommen. Ze schrijven ze eerst letter voor letter en daarna nog een keer met de letters aan elkaar. Wijs de kinderen erop dat de ei en au in één vakje komen. De samenstellingen komen in een apart vak, eerst in twee stukken geschreven en daarna aan elkaar. Met woorden waarvoor geen plaats is, wordt een zin gemaakt.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 34 staan twee extra woordpakketten. Met behulp van kopieerblad 13 worden de woorden geofend. De woorden uit beide woordpakketten komen in een van de volgende blokken terug in het basispakket. De activiteitengroep loopt wat vooruit.

Afsluiting

Bespreek met de kinderen hoe je ei- en au-woorden kunt onthouden. Sommige kinderen hebben geheugensteuntjes ontwikkeld die ook voor andere kinderen bruikbaar zijn. Leg er wel de nadruk op dat ei en au de uitzonderingen vormen: ij en ou zijn de 'gewone' letters.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit twintig zinnen met een dictee-woord. Niet alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Er zijn ij- en ou-woorden toegevoegd.

Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de te volgen strategie: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op. Bij twijfel, kies je voor ij of ou.

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 39

Controledictee 24

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 De wind blaast in de zeilen.	zeilen
2 Hij hakt het hout met een bijl.	bijl
3 Ik doe zout in de soep.	zout
4 Zij viel bijna in de sloot.	bijna
5 Dit is het einde van de film.	einde
6 Er ligt kauwgom op de vloer.	kauwgom
7 Op het pad liggen keien.	keien
8 Op het plein staat een fontein.	fontein
9 Langs de zee liggen dijken.	dijken
10 In de tuin lopen pauwen.	pauwen
11 We reizen vandaag met de trein.	reizen
12 Ik heb twee fouten gemaakt.	fouten
13 De fiets is nat van de dauw.	dauw
14 De auto wil niet starten.	auto
15 Op het schoolplein is het druk.	schoolplein
16 Ik bind het hout met touwen vast.	touwen
17 De reiger staat in de sloot.	reiger
18 Dat is een flauwe mop.	flauwe
19 Een tijger heeft klauwen.	klauwen
20 Dat meisje ken ik niet.	meisje

Score

Voldoende: 16 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

En klein meisje (Sonja) wandelt met een poesje aan de lijn over straat. Als een hond begint te blaffen, rukt het poesje zich los en kruipt onder een auto. Sonja kan niet bij het riempje. Walter en Rutger zien wat er gebeurt en gaan helpen.

De twee illustraties tonen het begin en het eind van het verhaal. In feite wordt daarmee de tekst verduidelijkt. Het slot van het verhaal is volledig open. De kinderen kunnen zelf bedenken hoe het verder zal gaan. De werkvorm is bekend. Wijs de kinderen nog eens op het belang van een goede titel. Vraag ze wanneer de titel het beste bedacht kan worden. En: waar let je op bij het bedenken van een titel?

Afsluiting

Bespreek enkele titels die de kinderen hebben bedacht. De titel verwoordt het belangrijkste deel van het verhaal.

Introductie

Wijs de kinderen nog eens op de keuze voor ei - ij of au - ou. Bij twijfel altijd kiezen voor ij of ou. De kinderen zonder fouten gaan meteen verder met een stel-taak. De rest gaat eerst woorden oefenen. Geef daarna de dictees terug en laat de foute woorden verbeteren met behulp van het Bouwschrift.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 40*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Alle fout geschreven dicteewoorden worden geoefend met behulp van inprenting. Laat de lastige letter(s) rood kleuren. Daarna schrijven de kinderen de fout geschreven woorden een paar maal op een blanco vel papier, totdat ze elk woord foutloos kunnen schrijven. Daarbij houden ze hun ogen dicht. (Of u laat ze het woord in de lucht schrijven terwijl ze omhoogkijken. Daarna schrijven ze het woord op een blaadje.) Vervolgens worden de woorden toegevoegd aan de lijst met moeilijke woorden achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Kinderen die te veel fouten hebben gemaakt, hebben problemen met woordbeeldvorming. U zult ze dus moeten leren hoe ze woorden kunnen inprenten. Oefen dit samen met ze. U vertelt wat ze moeten doen. Zij voeren dit stap voor stap uit met hun eigen fout geschreven woorden (die ze al verbeterd hebben op hun dicteeschema), als volgt:

- 1 Lees het woord en onderstreep de lastige letter(s).
- 2 Bedek het woord en kijk met je ogen omhoog.
- 3 Denk aan het woord en schrijf het in de lucht.
- 4 Schrijf het woord nu op een blaadje.
- 5 Kijk na of het goed is.

Afsluiting

Besteed aandacht aan steltaak 2. Het verhaal gaat over heien en over wat daarbij fout kan gaan.

Inleiding

Les 41, 42 en 43 zijn bestemd voor herhaling en toetsing en eventueel speciale leerhulp naar aanleiding van een foutenanalyse. De volgorde is:

les 41: herhaling en keuzeactiviteiten

les 42: toetsing en keuzeactiviteiten

les 43: speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Voor speciale spellinghulp is één les gereserveerd. Uit de toets kan blijken dat u voor een enkel kind meer tijd nodig heeft. In dat geval kunt u de speciale spellinghulp aanbieden tijdens het werken aan Blok 4. Dat houdt in dat u na deze drie afsluitende lessen in ieder geval aan dit volgende blok kunt beginnen.

Les 41 Herhaling en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *Bouwschrift*
- *Woordkaartjes*
- *Kopieerblad 13 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

Alle kinderen gaan nog een keer de moeilijke woorden oefenen die ze achter in het Bouwschrift hebben opgeschreven. Ze doen dit met behulp van inprenting. Ze oefenen door de woorden op kaartjes te schrijven. Daarna kleuren ze de lastige letter(s) rood. Na het oefenen nemen ze elkaar een luisterdictee af, door de woorden op de kaartjes voor te lezen. Bij het dictée geldt de volgende instructie:

- 1 Luister naar het woord.
- 2 Kijk naar het woord in je hoofd.
- 3 Schrijf het woord op.

Bij voorkeur laat u het nakijken door de twee kinderen samen. De kinderen mogen de woorden die goed geschreven zijn, in hun Bouwschrift kleuren met kleurpotlood.

De kinderen die hiermee klaar zijn (of die geen woorden hoefden te oefenen) gaan verder met een keuzeactiviteit. De keuzeactiviteiten zijn gericht op het oefenen met woorden of het gebruik van woorden in zinnen.

Een andere mogelijkheid is de kinderen de kans te geven de steltaken af te maken of in te halen.

Les 42 Toetsing en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *ISO-Toets 3*
- *Bijlage 6 Dicteeschema*
- *Bijlage 28 Foutenanalyseschema*
- *Kopieerblad 14 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

ISO-toets 3 is genormeerd voor afname na ongeveer 17 didactische maanden (dl=17). In het basisonderwijs zal dat ongeveer maart, groep 4 zijn. Onder de toets kunt u zien welke instructieaspecten zijn opgenomen en hoe vaak ze in het dictee voorkomen.

U dient de toets zo snel mogelijk na te kijken, omdat de vervolgactiviteiten in les 43 afhangen van de toetsresultaten.

Na de toets gaan alle kinderen aan het werk met een keuzeactiviteit of met het inhalen van een steltaak. Bij de keuzeactiviteiten is het gewenst spellingzwakke kinderen met een ander kind te laten samenwerken, liefst met een taalvaardige klasgenoot.

ISO-toets 3 maart, groep 4 (dl=17)

Instructie

We gaan een woorddictée maken. Het gaat zo:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of kolom 2. Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'gezien' hebt, en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

1	Ik heb nu geen tijd.	schrijf op nu
2	Mijn bord is al leeg.	bord
3	De sla ligt in de schaal.	sla
4	De spin weeft een web.	web
5	Het is hier koud.	koud
6	Jij bent aan de beurt.	beurt
7	Ik heb goed nieuws.	nieuws
8	Dat is jouw schuld niet.	schuld
9	Ik draai de kraan dicht.	draai
10	De fiets zit vast aan de stang.	stang
11	De soep smaakt flauw.	flauw
12	Die poes is heel schuw.	schuw
13	Dat woord ken ik niet.	woord
14	De gracht is heel breed.	gracht
15	Melk is een drank.	drank
16	Hij draagt zijn haar in een vlecht.	vlecht
17	Er vliegt een zwerm bijen voorbij.	zwerm
18	De schurk liep hard weg.	schurk
19	Je moet niet zeuren.	zeuren
20	We stoppen in dat dorpje.	dorpje
21	De vlinder vliegt naar een bloem.	vlinder
22	De roeiboot drijft weg.	roeiboot
23	Het vuurwerk was heel mooi.	vuurwerk
24	Dit is een zeilschip.	zeilschip
25	Ziezo, ik ben klaar.	ziezo

Normering

goed:	23-25 woorden
voldoende:	19-22 woorden
twijfelachtig:	16-18 woorden
onvoldoende:	0-15 woorden

Opgenomen instructieaspecten

mkmm-woorden:	4
mmkmm-woorden:	9
sch:	4
ng-nk:	2
eer, oor, eur:	4
aai, ooi, oei:	2
uw, eeuw, ieuw:	3
eindklinker:	4
eind b/p, d/t:	5
samenstellingen:	4
onbeklemtoonde e:	3
tekenafspraken (ei/ij, au/ou, ch/g):	5

Les 43 Speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *Bouwschrift*
- *Kopieerblad 14 Speciale spellinghulp*
- *Kopieerblad 15 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

De nagekeken toets en de daaruit volgende foutenanalyse leiden tot een aantal vervolgactiviteiten.

Kinderen die **voldoende** of **goed** scoren, hoeven alleen de woorden te oefenen die ze fout hadden. Daarna nemen ze zichzelf een dictee af (instructie: lees het woord, bedek het, 'kijk in je hoofd', schrijf het woord op, controleer het).

Vervolgens gaan deze kinderen verder met een keuzeactiviteit (kopieerblad 15).

Voor kinderen die **twijfelachtig** scoren, is de vervolgactiviteit afhankelijk van de gemaakte fouten. Met behulp van een foutenanalyse heeft u gekeken of het om verspreide fouten (verschillende soorten fouten) of om specifieke fouten (overeenkomstige fouten) gaat. Verspreide fouten wijzen op automatiseringsproblemen. U kunt deze kinderen de woorden laten oefenen met behulp van de al eerder beschreven visuele inprenting. Wat betreft de specifieke fouten wordt hieronder beschreven wat voor speciale spellinghulp u kunt geven.

Bij de kinderen die **onvoldoende** scoren, gebruikt u de foutenanalyse om te ontdekken welke specifieke fouten ze maken. U beschrijft dit op het kopieerblad voor speciale spellinghulp (kopieerblad 14). Daarna kunt u ook voor deze kinderen speciale activiteiten uitkiezen.

Speciale spellinghulp

• Analyse/weergavefouten

Deze fouten ontstaan als gevolg van óf een onjuiste klankanalyse óf een onjuiste verlettering van de afzonderlijke klanken in de goede volgorde (klankpositie). Deze fouten mogen nu niet meer voorkomen. Als een kind zo'n fout toch maakt, kunt u het beste het desbetreffende woord laten inprenten.

- **Klank-tekenkoppelingsfouten**

Klank-letterfouten

Afgezien van ng - nk mag dit soort fouten nu niet meer voorkomen. Laat de woorden met deze fouten inprenten.

Bij fouten met ng - nk herhaalt u de instructie uit de desbetreffende les. Door verlenging van het woord is het onderscheid te horen. Daarna volgt het inprenten van de woorden, gericht op het ontstaan van woordbeeld. Het inprenten kunt u het beste laten doen met behulp van woordkaartjes waarop de woorden worden geschreven. De lastige letter(s) worden rood gekleurd.

Lettervormfouten

Letteromkeringen zoals b - d en oe - eo mogen nu niet meer voorkomen. Wanneer een kind deze fouten toch nog maakt, is het belangrijk daar in de klas niet verder op in te gaan. Dit moet opgelost worden met individuele hulp buiten de klas.

- **Klankgroepfouten**

De klankgroepen eer - oor - eur en aai - ooi - oei komen nu voor in tweelettergrepige en samengestelde woorden. Belangrijk daarbij is dat de kinderen loskomen van de klankvorm en zich steeds het woordbeeld voorstellen.

Laat de woorden oefenen door visualisering van de lettergroep. Dat kan door de lastige woorden na te schrijven en de desbetreffende lettergroep met een kleur van een kader te voorzien (soort). Vervolgens worden de woorden door middel van een luisterdictie geïfend (in een tweetal of met behulp van een cassette recorder).

Hetzelfde geldt voor de nieuw geleerde klankgroepen uw - eeuw - ieuw.

- **Redeneerfouten: eindklinker**

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat het kind de regel op een blaadje zetten. (Het kan de regel naschrijven uit het Bouwschrift, les 6.) Vervolgens moet het kind daar zelf woorden bij zoeken.

- **Redeneerfouten: eind d/t**

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat het kind de regel naschrijven op een blaadje (Bouwschrift, les 11). Vervolgens moet het kind daar woorden bij zoeken die volgens de regel met een d worden geschreven.

- **Redeneerfouten: samengestelde woorden**

Laat de fout geschreven woorden in twee stukken schrijven met een verbindingsteken en daarna met de woorddelen aan elkaar. De laatste letter van het eerste deel en de eerste letter van het tweede deel worden met een kleur verbonden (zeilschip).

Let wel: een samengestelde woordfout heeft alleen betrekking op het correct aaneenschrijven van de afzonderlijke woorden. Alle andersoortige fouten (bijvoorbeeld ei - ij) vallen onder een andere categorie!

- **Redeneerfouten: onbeklemtoonde klankgroep**

Zet de volgende woorden naast elkaar: zus - zusje en mes - mesje. Wijs de kinderen op het klankverschil tussen de beklemtoonde u en e en de toonloze /u/ die geschreven wordt als e. Leg de nadruk op het verschil in klemtoon. Introduceer de stemtrap en laat de kinderen daar woorden bij zoeken.

zus
je

 moe
der

Op elke stemtrap worden zo tweelettergrepige woorden geschreven met in de tweede klankgroep de toonloze /u/. Vervolgens kunt u woorden dicteren die de kinderen invullen op kopieerblad 15: eerst in twee stukken en daarna aan elkaar.

Oefen ten slotte de fout geschreven woorden ook altijd nog door middel van inprenting. De kinderen kunnen soms te veel blijven hangen aan de klankvorm van het woord. Het benadrukken van het woordbeeld helpt dit probleem te voorkomen.

- **Afspraakfouten**

De kinderen hebben algemene afspraken geleerd met betrekking tot sch en ch. Herhaal deze afspraken en laat de onjuist geschreven woorden inprenten.

Voor de ei- en au-woorden zijn geen algemene afspraken te maken. Elk woord staat op zich en wordt op grond van een woordspecifieke afspraak met ei of au geschreven. Laat deze woorden oefenen door naschrijven en kleuren van ei en au. Laat de kinderen proberen met behulp van de woordbetekenis hun eigen ezelsbruggetje te bedenken. Wijs ze er wel op dat ze bij twijfel moeten kiezen voor de 'gewone' ij en ou. Het aantal ei- en au-woorden is gelukkig beperkt.

- **Uitvoeringsfouten**

Fouten die ontstaan als gevolg van een onduidelijk schrift vormen geen spelling- maar een schrijfprobleem. Oefen ze ook als zodanig en kijk vooral naar de pengreep.

- **Uitspraakfouten**

Bij fouten die zijn terug te voeren op een onjuiste of onzorgvuldige uitspraak kunt u het beste oefenen door inprenting van de desbetreffende woorden. Dit geldt met name voor problemen met v - f en z - s, maar ook voor problemen als gevolg van streektaalvarianten.

De kinderen die deze fouten maken, moeten leren de door henzelf gesproken klankvorm te koppelen aan een vast woordbeeld. (Ze mogen hun klankvorm dus niet klankanalyserend schrijven! Daar ontstaan de problemen door.)

Daarnaast kan door middel van individuele hulp (buiten de klas) geprobeerd worden de uitspraak van de woorden te verbeteren. Dit is echter een moeizaam en tijdrovend proces.